

Perashat Tzav 5783

Velas: 6:32 pm

Fin Shabat 1: 7:24 pm - R"Y: 7:57 pm

Fin Shabat 2: 7:35 pm - R"Y: 8:03 pm

מעשה המשפט

Marcos y Lety Amiga

Maasé Bet Din

Rab Isaac Sued

חבר בה"ד אמת ומשפט

¿Puedo cobrar una deuda que pensé perdonar?

Caso: Lea fue a la Macolet y al momento de pagar el dueño de la Macolet le quedó a deber 2 pesos ya que no tenía cambio, pero Lea dentro de si pensó perdonarle los 2 pesos. Al salir de la Macolet al hijo pequeño de Lea se le antojó un dulce, Lea entró de nuevo a la Macolet y escogió un dulce de 5 pesos y lo tomó, aunque únicamente traía con ella 3 pesos, en la caja el dueño de la Macolet aceptó recibir los 3 pesos por el dulce ya que Lea tenía 2 a cuenta.

Cuando Lea llegó a su casa y le comentó a su esposo lo sucedido, se pusieron a pensar si realmente estuvo correcto la manera de actuar de Lea o ya que tenía pensado perdonarle los 2 pesos ya no podía cobrarlos y ahora ella le debe a la Macolet 2 pesos.

Pregunta: ¿Acaso perdonar una deuda únicamente con el pensamiento sin haberlo dicho tiene validez o para que la deuda realmente sea perdonada se tiene que decir verbalmente te perdono la deuda?

Respuesta: El Ketzot Hajoshen (סי"ב ס"ק א') y el Netivot Hamishpat (שם ס"ק ה') sostienen que no sirve perdonar una deuda únicamente con pensar perdonarla sino que hay que decirlo verbalmente, a diferencia del Maharsha"l (הרשב"א בקצה"ה שם) que opina que no hay diferencia entre decir o pensar perdonar y de cualquier manera la deuda está perdonada.

El Maharsha"l trajo una prueba a eso de la Guemará (כתובות קד) la cual menciona que una viuda después de 25 años de haber enviudado ya no puede cobrar la Ketubá, y el motivo es porque Jajamim fijaron que después de ese tiempo la viuda perdona la deuda de la Ketubá. Sin embargo el Ketzot Hajoshen explica que únicamente en el caso que es obvio que perdonó y es sabido por todos es valido el perdón de la deuda aún si solo lo pensó, por lo tanto ya que todos saben que la viuda ya perdona la deuda después de tanto tiempo es valido y ya no puede cobrar la deuda, a diferencia de cualquier caso en el que no hay alguna indicación y no es obvio ni sabido que la persona perdonó la deuda en su pensamiento no es valido dicho perdón.

Por lo tanto, Rab Noisbuim (עמ' ס"ב) sostiene que en situaciones como estas en las que la persona perdona con el pensamiento, ya que hay discusión en los Poskim si está perdonada la deuda o no, dejamos el dinero en manos de quien esté.

Por ende, si Lea no ha tomado el dulce de la Macolet no puede tomarlo ya que decimos que ya esta perdonada la deuda, pero en el caso que ya tomó el dulce puede llevarse a cuenta de la deuda y el dueño de la Macolet no puede exigirle que le pague.

Halajá Lemaasé

Pregunta: Empecé la Bediká sin decir la Berajá, ¿qué hago?

Respuesta: Antes de la Bediká decimos la Berajá "Al Biur Jametz", que se refiere a la exterminación del Jametz, y aunque no vamos a eliminar el Jametz en la noche de la Bediká sino hasta el otro día en la mañana a la hora de quemarlo, decimos la Berajá refiriéndonos a la exterminación del Jametz ya que es la finalidad de la Bediká, llegar a eliminarlo después de encontrarlo (ש"ע תלי"ב ס"א ומשנ"ב ס"ק ג').

Por lo tanto, es bueno pensar al momento de decir la Berajá que recaiga la Berajá sobre todo el proceso de la eliminación del Jametz, que es

la Bediká, el Bitul y la quemada del Jametz.

Sin embargo, aunque la Berajá recae sobre todo el proceso, no se estableció la Berajá sino únicamente antes de la Bediká Lejatiijeilá y Bediabad puede decirlo mientras no haya terminado la Bediká, pero en el momento que terminó la Bediká aún si todavía no hace el Bitul posterior a la misma, no puede decir la Berajá, y tampoco podrá decirlo en el momento de quemar el Jametz (מ"ב ס"ק ד' וכה"ה ס"ק י"ג).

No se acostumbra decir Shehejyanú en la Bediká pero es Midat Jasidut tomar un fruto nuevo y bendecir por él Shehejyanú antes de la Bediká (ילקוט"י שם, אור"ל ח"ג פ"ז ד').

Maasé Sheayá

El ladrillazo

Mark, un ejecutivo joven y exitoso conducía su nuevo Jaguar por una concurrida calle del vecindario. Mientras conducía a excesiva velocidad, miró hacia los lados y se aseguró de que no salieran niños de los autos estacionados. De repente, un ladrillo grande y pesado golpeó la puerta del lujoso auto.

Mark horrorizado detuvo el auto frenando rápidamente con un chirrido y se condujo hacia el lugar desde donde se había arrojado el ladrillo. Salió de auto enojado y agarró al niño avergonzado que estaba parado allí y comenzó a regañarlo: "¿qué se supone que es esto? ¿por qué tiraste un ladrillo? ¡es un auto nuevo! ¿sabes el daño que causaste?", el niño asustado se disculpó entre lágrimas: "Lo siento, pero no sabía qué hacer. Tiré el ladrillo porque nadie se detenía para ayudarme. ¿Ves al niño tirado ahí entre los autos estacionados? ese es mi hermano y es discapacitado. ¡se cayó de su silla de ruedas y se lesionó, y yo solo no puedo levantarlo! ¿me ayudarías a ponerlo de nuevo en la silla de ruedas?".

El agitado conductor trató de tragar la saliva que amenazaba con asfixiarle la garganta, escuchar tal cosa del niño fue un shock para él. Mark se acercó y levantó suavemente al niño lisiado, lo sentó en la silla de ruedas y limpió sus heridas con un pañuelo limpio. Después de hacer un escaneo rápido para asegurarse de que el niño discapacitado no estuviera gravemente herido, Mark calmó al hermano asustado y se despidió de él.

El gerente hizo el camino de regreso en su Jaguar rodeado de pensamientos. Observó la fea abolladura causada en el auto y tomó una decisión rápida de nunca reparar el daño como un recordatorio del siguiente mensaje: "No vayas por la vida demasiado rápido de una manera que requiera que te lancen un ladrillo para llamar tu atención".

A veces en la vida vamos corriendo demasiado rápido y dejamos a un lado a un sin fin de gente que necesita de nuestra atención, frenemos con tiempo antes de recibir un ladrillazo de su parte para darle atención.

בגדר ההלל דליל פסח

המחייב הלל, נמצא א"כ דהקרבת רק גורם שיהיה יו"ט ולעולם חיוב הקריאה הוא מדין יו"ט. ושור"ר כן בהררי קדם (סי' ק' אות ה').

אולם על ב' הביאורים תקשי, דהא המשנה באה לבאר החילוקים שבין פסח ראשון לפסח שני, ואילו לפי הנ"ל מעצם דיני הקרבן ליכא שום חילוק, ורק בדפסח ראשון איכא דין קריאה משום יו"ט ובפסח שני ליכא משום דלא הוי יו"ט. וכן ברמב"ן מבואר דלא כנ"ל, דא"כ הדרא הקושיא לדוכתא דלמה לא מנו בערכין הלל דליל פסח, וצ"ע.

והנה לכא' מצאנו עוד דין בהלל דליל פסח, דהנה יעוינו בתוס' (סוכה לה' ד"ה מי) שכתבו דנשים חייבות בהלל דליל פסח אף דבשאר מועדים פטורה משום דהוי מצוה שהו"מ, שאני הלל דפסח דעל הנס בא, ואף הן היו באותו הנס, אבל כאן לא על הנס אמור.

והנה בערכין י: פריך והא חנוכה דלא הכי ולא הכי וקאמר (דלא איקדיש בעשיית מלאכה ולא איקרי מועד), ומשני משום ניסא. ופריך פורים דאיכא ניסא לימא, ומשני לפי שאין אומרים שירה על נס שבחול. ופריך והרי יציא"מ דנס שבחול הוא ואמרין עיי"ש.

והקשה הטו"א (במגילה יד. ד"ה יציאת) דאם פריך מיו"ט ראשון של פסח שאומרים הלל, דילמא לאו משום נס אומרים אותו אלא מפני שהוא מועד מידי דהוה אעצרת וסוכות דלא נעשה בהם נס ואפ"ה אמרין אותו. ולכן כתב דע"כ פריך ממה שאומרים הלל בליל פסח והו"דאי לאו משום לתא דרגל אמרין ליה אלא משום לתא דניסא הוא דהא בשאר רגלים אין אומרים הלל בלילה אלא ביום לחוד, והכא אמרי' הלל כדתנן בפסחים (דף צה.), ש"מ משום לתא דניסא אמרין ליה בלילה (וצ"ע למה בחנוכה לא מצינו הלל בלילה שאז היה שעת הנס). עכ"פ מבואר דס"ל דהא דפסח טעון הלל באכילתו אין זה דין בפסח, אלא הוא דין ביום, שאומרים הלל משום ניסא.

וכן מבואר ברמב"ן (בדף קיח.) שכתב וז"ל שאין לך הלל חובה כאכילת פסחים שהוא שעת גאולה, וכן שנינו הראשון טעון הלל באכילתו עכ"ל. אלא דצ"ע א"כ מהו שכתב בהלל דליל פסח הוא הלל דעל עשיית המצוה, וצריכים לדחוק דהכונה היא דבערכין רק מנו הימים שאומרים בהם הלל מדין מועד, משא"כ הלל דליל פסח שאומרים אותו משום שאז חוגגים את הגאולה באכילת הפסח, וצ"ע.

אולם הטו"א הקי' דא"כ איך יליף מהשיר יהיה לכם דלילה המקודש במלאכה אומרים שירה, לאפוקי ר"ח דאינו מקודש במלאכה, הרי הקרא מיירי מדין הלל על הנס, ואילו בר"ח רוצים לחייב הלל מדין מועד, ונשאר בצ"ע.

קנצי למילין דברמב"ן משמע שחייב הלל הוא מדין אכילת פסחים, ומרש"י משמע שהחייב הוא מדין אכילת מצה, אולם בגמ' בערכין לא משמע כן, אלא מתחילת הסוגיא משמע שהחייב הוא מדין מועד, ומסוף הסוגיא משמע שהוא מדין ניסא, וצ"ע.

ב. ובעיקר דברי הרמב"ן צ"ב למה אמרו במס' סופרים דאם קרא אותו בביהכ"נ אינו צריך לברך בביתו, דמשמע מזה דלא מברכין אלא קרינן, ותקשי למה הרי כבר יצא ידי חובתו במה שקרא בביהכ"נ.

וצ"ל דכיון שלא כולם יכולים לקרות בביהכ"נ נהגו לקרותו בביתו, ולכן אף שהוא קראו בביהכ"נ מהננה לא זו ממקומו, ועדיין צ"ע.

ועיין ברבינו דוד שבאמת מודה הרמב"ן דיש חיוב אחר לקרואו על סדר ההגדה וז"ל אע"פ שאמרו בביהכ"נ ויוצא בו ידי מצותו אינו נמנע מלאמרו על הכוס, ולא אמרו במס' סופרים אלא שאינו מברך עליו, אבל ודאי צריך הוא לאמרו על הכוסות, שכך תנתג חכמים שיהיו הכוסות בשירת ההלל, נמצא שאע"פ שיצא ידי חובת קריאת ההלל שבליילי פסחים הוסיפו חכמים חובה אחרת לקרותו על הכוס.

והנה הר"ן הביא דרב האי גאון פליג על הרמב"ן וס"ל שאין מברכין על הלל שבליילי פסחים, שאין אנו קוראין אותו בתורת קורין אלא בתורת אומר שירה שכך שנינו ר"ג אומר וכו', ובסיפא לפיכך אנו חייבין להודות להלל וכו'.

בפשוטו כונת דבריו היא דאין ההלל בא בתורת חיוב כלל, אלא שהוא חלק מנוסח ההגדה משמבחין ומהללים בסוף הסיפור כמו

א. תנן במס' סופרים (פ"כ הל' ט') ר"ש בן יהוצקא אומר י"ח יום ויליה אחד יחיד גומר בהן את ההלל, ואלו הן וכו' ויו"ט הראשון של פסח ולילו, ובגולה כ"א יום וב' לילות, ומצוה מן המובחר לקרות הלל בביהכ"נ בב' לילות של גלויות ולברך עליהן ולאמרו בנעימה לקיים מה שנא' "ונרוממה שמו יחדו", וכשהוא קורא אותו בביתו אינו צריך לברך, שכבר בירך ברבים.

הקי' הראשונים מדוע בערכין י: לא הוזכר הלל דליל פסח, דאי' התם דאמר ר"י משום ר"ש בן יהוצקא י"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל, ח' ימי החג וח' ימי חנוכה ויו"ט הא' של פסח ויו"ט של עצרת, ובגולה כ"א, ט' ימי החג וח' ימי חנוכה וב' יו"ט של פסח וב' יו"ט של עצרת.

ותי' הרמב"ן (פסחים קיח.) דבערכין רק מני הימים שמחייבים קריאת הלל, אבל הלל דליל פסחים שהוא הלל שבעשיית המצוה לא תנני, ותדע דהא לא מני נמי הלל שבשחיטת פסחים. ועוד תי' דרק מני הימים ולא הלילות עיי"ש.

והיינו דההלל דליל פסח הוא דין באכילת הפסח וכדאי' בפסחים צה. מה בין פסח הראשון לשני, האי טעון הלל באכילתו והב' אינו טעון הלל באכילתו. מנהי"מ אמר ר"י משום ר"ש בן יהוצקא אמר קרא "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג", לילה המקודש לחג טעון הלל לילה שאין מקודש לחג אין טעון הלל. ופרש"י כליל התקדש חג, כמו שאתם נוהגים לשורר כליל התקדש חג, ואין לך לילי חג להטעין שירה חוץ מלילי פסחים על אכילתו.

וצ"ב כיון שהוא מדיני אכילת פסח, איך אמרו במסכת סופרים דמצוה מן המובחר לקרותו בביהכ"נ. ולכא' צ"ל דלא בעינן שיהיה סמוך ממש לאכילת הקרבן, אלא כל שהוא בזמן האכילה מהני.

ויותר נ"ל דבאמת בזמן ביהמ"ק היו קוראים אותו דוקא על הקרבן כדאי'תא בדף פה: כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, ופירש"י חברות גדולות היו נמנין עד שלא היה הפסח מגיע לכל אחד כי אם כזית מן הפסח, והלילא פקע איגרא לקול המולת המון מההלל דומין כאילו הגיגין מתבקעים, שהיו אומרים ההלל על הפסח, כדתנן לקמן צה. הראשון טעון הלל על אכילתו, עכ"ל. ורק בזה"ז דליכא קרבן, וההלל הוא זכר למקדש אמרו שיקרא אותו ברבים בביהכ"נ משום ונרוממה שמו יחדו.

והנה לכא' מצאנו עוד ענין בהלל שהוא דין במצה לומר עליה הלל, דכן איתא לעיל לו. לחם עוני לחם שעונין עליו דברים הרבה, ופירש"י שגומרים עליו את ההלל ואומרים עליו הגדה, ועיי"ש בסוגיא דמבואר דהוא דין דאורייתא דהגמ' עושה מזה צריכותא.

אולם עיין בר"י מלוניל ובמאירי (בפסחים צה.) שכתבו דהא דהראשון טעון הלל באכילתו היינו מדכתיב לחם עוני, ודרשינן לחם שעונין עליו דברים הרבה, וצ"ב דהקרא מיירי לגבי מצה ואיך ילפינן מזה לפסח.

ולכא' מוכח מזה דסברי דבאמת אין ההלל דין בפסח ולא דין במצה, אלא דהוא דין ביום, דילפינן דצריך לומר הלל בליל זה, וטעון הלל באכילתו הכונה היא שבאותה לילה חייבים בהלל, ולחם שעונין עליו דברים הרבה היינו שבליילה שחייבים לאכול מצה חייבים לומר הלל.

ונראה להביא ראיה מערכין שם, דקאמר דהא דלא אמרי' הלל בר"ח אף דאיקרי מועד הוא משום דלא איקדיש בעשיית מלאכה דכתיב השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, לילה המקודש לחג טעון שירה ושאיין מקודש לחג אין טעון שירה. משמע דהחייב דליל פסח הוא מדין יו"ט ולכן בעינן לילה המקודש לחג, ולא מדיני אכילת הפסח.

ושור"ר בהגדה מבית לוי (קובץ הוספות עמ' ס"ה) שכתב כן בשם הגר"ח דבאמת הוא מדין הלל ביו"ט וכדמשמע פשטיה דקרא דלא מוזכר בו אכילת הקרבן פסח, אלא דבזמן ביהמ"ק קבעו את אמירת ההלל שחייבים מדין יום טוב בעת אכילת הקרבן.

וי"ל באופן אחר דהנה בקרא לא הוזכר דמיירי בליל פסח, וא"כ תקשי למה ליכא חיוב לומר הלל בליל סוכות ובליל שבועות, אלא הביאור הוא כמש"כ רש"י אין לך לילי חג להטעין שירה חוץ מלילי פסחים על אכילתו, והיינו דע"י שיש בו קרבן פסח הוא קרוי יו"ט

שאומרים לפיכך אנו חייבין להודות וכו'. ושור"ר שכ"כ הריטב"א (בסוכה לט.) וז"ל אלא ודאי הלל דבהגדה אינו נאמר בדרך חיוב הלל אלא בדרך זמר וכו', ובוה נתיישב הדבר שאין מברכין באותו הלל של הגדה לפנינו וגם שמפסיקין בו לאכילה ושתייה, משא"כ בהלל דעלמא שאסור להפסיק בו לשום דבר של חול אלא לשאול מפני היראה או מפני הכבוד כעין ק"ש, עכ"ל.

ועיי"ע לשון הר"י מיגש בתשו' (סי' מ"ד) שכתב דמצות הלל היא ביום כמו שעשו במקדש בשעת הקרבנות, אבל בלילי פסחים אינה מצוה, אלא כעין שמחת בעלים ושבת הוודאה, ואין מקום לברכה.

עוד א"ל דכונתו דבאמת הוא חיוב לקרוא בתורת שירה אלא דעל חיוב זה לא מברכים, וביאור הדברים עפ"י מש"כ החינוך (במצוה כ"א) וז"ל לספר בענין יציאת מצרים בליל ט"ו בניסן כל אחד כפי צחות לשונו, ולהלל ולשבח השי"ת תברך על כל הנסים שעשה לנו שם, עכ"ל. הרי דחלק מהמצוה של סיפור יצי"מ הוא להלל ולשבח, ולפי"ז זה הפשט דאין אומרים בתורת קורין כלומר דאין חיוב לקרות ההלל, אלא יש דין להלל ולשבח ותפסו אותם הפרקים שיש בהלל, ולכן לא מברכים עליו כי היא חלק ממצות הסיפור, וכבר יישבו המפרשים למה לא מברכים על מצות סיפור יצי"מ.

עוד אפשר לבאר דכונת רב האי דאין ההלל בא כחיוב קריאה בפני עצמו, אלא כדי לקיים הדין דאין אומרים שירה אלא על היין, ולכן בכוס הדי' תקנו שיאמר הלל. וכיון שהוא בא כבכרה על הכוס לא צריך ברכה על ההלל, דהוי בכרחה לברכה, ודו"ק.

ושור"ר שכן הבינו הראשונים דברי רב האי וז"ל רבינו דוד (בדף קיח.) כונתו לומר שאין חובה קריאת ההלל בלילי פסחים כחובת קריאתו בכ"א יום שהיחיד גומר את ההלל וכו', וכן במשנתנו סדרו קריאת ההלל על סדר הכוסות לומר שלהדור הכוסות הוא בא לומר עליהן שירה ואינה טעונה ברכה וכו', עכ"ל.

וכ"כ הריטב"א (בהקדמתו להגש"פ) וז"ל אלא ודאי אין הללויה נאמר על כוס שני ולא לנו על כוס רביעי מטעם חובת הלל, אלא כדרך שיר, שתקנו על כל כוס ענין בפני עצמו כפי מה שהוא, כי על כוס א' ראו לסדר קדושת היום וקדושתינו, ועל כוס שני סדר ההגדה לספר ביציאת מצרים והשבח עליו ולחתום בברכה, ועל השלישי ברכת המזון, ועל הרביעי שהוא רמז לגאולת גלות זה האחרון לא לנו ה' לא לנו עד גמר כל הפרשה, עכ"ל.

וכ"כ המאירי (בדף קיז.) וז"ל וא"כ זה שבבינתו אינו מתורת חובת הלל, אלא מתורת חובת הכוס. ולפי"ז יוצא נ"מ להלכה במי שאין לו יין דלפי ביאור זה לא יצטרך לומר הלל כלל.

והנה עדיין צ"ע מה יענה על מה שמבואר בירושלמי ובמסכת סופרים דיש חיוב לאומרו ולברך, עיין ברבינו דוד שכתב דס"ל לרב האי דהייא דמסכת סופרים לאו הכיתא היא, דמהא דבערכין לא הוזכר לילי פסח מוכח דהבבלי פליג.

והרשב"א (ברכות יא.) תירץ דבאמת מודה רב האי דיש ב' חיובים, חדא בתורת קריאה וחדא בתורת שירה, ועיקר תנתג קריאת ההלל בתורת קורין בבכה"נ היתה ולא בביתו, ולפיכך בין שמעו בביהכ"נ בין לא שמעו אינו מברך בביתו, שהשוו חכמים מדותיהם כדי שלא יהא מי שמעו אינו מברך ומי שלא שמעו מברך.

גם בריטב"א (בסוכה שם ובהגש"פ) מבואר דמודה רב האי דיש ב' חיובים, אלא דס"ל דלא שייך לצאת המחיוב שבתורת קורין בסדר ההגדה משום שמפסיקין בו לאכילה ושתייה, ואילו הלל דעלמא אסור להפסיק בו לשום דבר של חול אלא לשאול מפני היראה או מפני הכבוד כעין ק"ש, ולכן כתב דהנכון הוא לאומרו קודם הגדה או לאחר מכאן בברכותיו שלא בהפסקה.

נמצא דאם ננקוט כרבינו דוד ברמב"ן, וכרשב"א וכריטב"א ברב האי, לא נחלקו בגדר החיוב של הלל דלכו"ע איכא חיוב מתורת קורין ומתורת אומר שירה, אלא דפליגי בנוגע כשלא קרא בביהכ"נ חייב בב' החיובים, דבוה הרמב"ן ס"ל דכיון שמקיים בו את החיוב דתורת קורין חייב בהלל, ומש"כ לרב האי הריטב"א אינו יכול לקיים בו החיוב דתורת קורין, ולהרשב"א אף שמקיים ואינו יכול לברך.

